

BELEDİYELERE

ve GÖNÜLLÜ DANIŞMANLIK
TEST MERKEZLERİNE
yönelik

**BİLGİLENDİRME
KİTAPÇIĞI**

BELEDİYELERE

ve GÖNÜLLÜ DANIŞMANLIK
TEST MERKEZLERİNE

yönelik

BİLGİLENDİRME KİTAPÇIĞI

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği (2021)

Bu yayının tüm hakları Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'ne aittir. Yayının bir bölümünün veya tamamının çoğaltılması öncesi, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nden izin almak mecburidir.

Yayının belirli bölümlerinin alıntılanması, bu yayın ve ilgili bölümleri referans gösterilerek gerçekleştirilebilir. Uygun şekilde referans gösterildiği sürece, izin alınması zorunlu değildir.

Kitapçıkta yer alan görüşler, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nin görüşleridir. Bu kitapçık GILEAD ve Hollanda Matra Programı desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'ne aittir ve GILEAD ve Hollanda Büyükelçiliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Hazırlayan:

Melis Arslan

Tasarım ve Baskı:

OnAda Tanıtım

Kavaklıdere, Büklüm Cd. 2/25 Çankaya / ANKARA

www.onada.com.tr

BİRİNCİ BÖLÜM

HIV ve AIDS

İKİNCİ BÖLÜM

Sağlık Bakanlığı Verilerine Göre Güncel
HIV ve AIDS İstatistikleri

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dezavantajlı Grupların
Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerine
Erişiminin Önemi

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gönüllü Danışmanlık ve
Test Merkezlerinde Danışmanlık ve Test Süreci

BEŞİNCİ BÖLÜM

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin
Açılma Prosedürleri

ALTINCI BÖLÜM

Öneriler

BİRİNCİ BÖLÜM

HIV ve AIDS

HIV (Human Immunodeficiency Virus) İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsüdür. İnsan vücudunda barınabilen ve sadece insandan insana aktarımı olan bir virüsdür. HIV, insan vücudunun enfeksiyonlarla karşılaşmasında, savunma için protein üreten antikorları etkileyerek bağışıklık sistemini zayıflatan ve fırsatçı enfeksiyonlara karşı açık hale getiren bir virüsdür. Tüm insanların, bağışıklık sistemi birbirinden farklıdır ve bu yüzden virüsün etkileri insandan insana farklılık gösterebilmektedir.

HIV Aktarımının Gerçekleşebileceği Vücut Sıvıları;

- » Cinsel sıvılar (vajinal sıvı, meni),
- » Kan,
- » Süt ile gerçekleşebilir.

HIV Aktarımının Gerçekleşebileceği Yolları;

- » Cinsel sıvı ile aktarım; korunmasız cinsel ilişki yoluyla (oral, anal, vajinal),
- » Kan yolu ile aktarım; ortak şırınga kullanımı, kontrolsüz organ ve kan nakli ile,
- » Gebeden bebeğe aktarım dikey geçiş olarak adlandırılır. Gebelik, doğum sırasında ve emzirme yolu ile aktarım gerçekleşebilir.

HIV'in kanda tespit edilebilmesi için korunmasız cinsel ilişki sonrasında belirli bir süre geçmesi gerekir. Bu dönem pencere dönemi olarak adlandırılır. Dördüncü nesil antikor ve antijen (Ag/Ab) kombinasyon testlerinin şüpheli temas/korunmasız cinsel ilişki sonrası 28. günde %95 oranında doğru sonuç verdiği kabul edilir ancak kesin sonuç için 90. günün beklenilmesi önerilir. Çünkü 90 gün öncesi pencere döneminde yapılan testlerde yalnızca negatiflik görülebilmektedir.

HIV ile AIDS aynı anlama gelmez. HIV virüsün adıdır, AIDS (Edinilmiş Bağışıklık Yetmezliği Sendromu) ise HIV enfeksiyonu tedavi edilmediği takdirde ortaya çıkan bağışıklık sisteminin zayıf düştüğü ve vücudun fırsatçı enfeksiyonlara karşı savunmasız durumda olduğu bir hastalıklar bütünüdür/ tablosudur. AIDS tablosu, virüsü kontrol altına alan antiretroviral ilaçlarla gerileyebilmekte ve AIDS ile yaşayan kişiler tekrar HIV pozitif aşamaya dönebilmektedirler. Düzenli ilaç kullanımı HIV ile yaşayan kişilerin sağlıklı bir yaşam sürmeleri için çok önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sağlık Bakanlığı Verilerine Göre Güncel HIV ve AIDS İstatistikleri

Ülkemizde HIV/AIDS bildirim zorunlu hastalıklar listesinde yer almakta olup 1985 yılındaki ilk vaka bildiriminden bu yana sürveyansı yürütülmektedir. Vaka sayıları doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar üzerinden hesaplanmaktadır. Bu nedenle bu yıl içinde bir önceki yılda doğrulama testi yapılan vakaların bildirimleri yapılabilmektedir. Bu durumda yıllık vaka sayıları değişebilmektedir.

Ülke genelinde HIV/AIDS pozitif bireyler sosyal damgalanma ve ayrımcılığa uğrama endişesi ile özellikle küçük illerde tanı ve tedavi hizmetleri almaktan kaçınmaktadırlar. Büyük illerde başvurdukları hastanelerde ise beyan ettikleri adres ile ikamet adresleri uyuşmamaktadır. Bu yüzden enfeksiyona yönelik coğrafi bölge ya da il dağılımı verileri gerçeği yansıtmayabilmektedir olup ülke verileri üzerinden değerlendirme yapılmaktadır.

Ülkemizde 1985 yılından 31 Ocak 2021 tarihine kadar doğrulaması testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan 26.447 HIV (+) kişi ve 1974 AIDS vakası mevcuttur. Vakaların % 81,05'i erkek, % 18,95'i kadın olup % 15,6'sı yabancı uyruklu kişilerden oluşmaktadır. Vakaların en fazla görüldüğü yaş grubu 25-29 ve 30-34 yaş grubudur. Aktarım yoluna göre dağılımına bakıldığında, vakaların % 47,2'nin cinsel yolla aktarılmakta olduğu, cinsel yolla bildirilen bu vakaların % 68,8'inin aktarma yolunun heteroseksüel cinsel ilişki olduğu bilinmektedir. Ayrıca, vakaların %1,1'inin aktarma yolu damar içi madde kullanımı olup, % 51'3'ünün aktarım yolu bilinmemektedir.

01 Ocak - 31 Aralık 2020 tarihlerinde ise 2076 HIV (+) kişi ve 46 AIDS vakası olmak üzere toplam 2122 vaka doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirilmiştir. Bildirim yapılan vakaların % 84,63'ü erkek, % 15,36'sı ise kadındır. Vakaların % 14,13'ü yabancı uyrukludur. 2020 yılında bildirim yapılan vakalardan 25-29 yaş grubu, diğer yaş gruplarına göre daha fazla sayıda bildirilmiştir. Yıllar itibarıyla hastalık trendinde artış izlenmektedir. 2014

yılında HIV pozitif kişi sayısı 1917 iken, 2020 yılında HIV pozitif kişi sayısı 2076 olmuştur.

HIV VAKALARININ YAŞ GRUBU VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI (1985 - 31 Aralık 2020)

YAŞ GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM VAKA
0	67	35	102
1-4	37	31	68
5-9	22	12	34
10-14	19	13	32
15-19	552	138	690
20-24	2884	603	3487
25-29	3909	898	4807
30-34	3543	894	4437
35-39	3032	761	3793
40-44	2107	542	2649
45-49	1788	361	2149
50-54	1344	267	1611
55-59	899	209	1108
60-64	538	110	648
65 üstü	549	113	662
Bilinmeyen	115	55	170
TOPLAM	21405	5042	26447

*31 Ocak 2021 tarihi itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar

HIV VAKALARININ UYRUĞA GÖRE DAĞILIMI (1985 - 31 Aralık 2020)

UYRUK	HIV TOPLAM VAKA	YÜZDE
T.C VATANDAŞI	22168	83,82
YABANCI UYRUKLU	4171	15,77
UYRUĞU BİLİNMEYEN	108	0,41
TOPLAM	26447	100

* 31 Ocak 2021 tarihi itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar

AIDS VAKALARININ YAŞ GRUBU VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI (1985 - 31 Aralık 2020)

YAŞ GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM VAKA
0	0	4	4
1-4	4	7	11
5-9	7	6	13
10-14	5	2	7
15-19	11	3	14
20-24	70	19	89
25-29	161	28	189
30-34	256	61	317
35-39	256	60	316
40-44	214	29	243
45-49	200	36	236
50-54	160	31	191
55-59	120	24	144
60-64	60	18	78
65 üstü	77	10	87
Bilinmeyen	30	5	35
TOPLAM	1631	343	1974

* 31 Ocak 2021 tarihi itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirimi yapılan vakalar

AIDS VAKALARININ UYRUĞA GÖRE DAĞILIMI (1985 - 31 Aralık 2020)

UYRUK	AIDS TOPLAM VAKA	YÜZDE
T.C VATANDAŞI	1705	86,37
YABANCI UYRUKLU	266	13,48
UYRUĞU BİLİNMEYEN	3	0,15
TOPLAM	1974	100

* 31 Ocak 2021 tarihi itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dezavantajlı Grupların Gönüllü Danışmanlık
ve Test Merkezlerine Erişiminin Önemi

Türkiye’de dezavantajlı grupların sağlık hizmetlerine erişimlerine yönelik hazırlanmış kapsamlı ve uygulamaya konulmuş herhangi bir politika bulunmamaktadır. Bu nedenle LGBTİ+’lar, seks işçileri ve kilit mülteci gruplar, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerine erişimde birçok damgalama ve ayrımcılığa maruz kalabilmektedir. Sağlık hizmetlerine erişimin ulaşılmazlığı ya da kısıtlılığı beraberinde dezavantajlı grupların, sağlıklı kişiler olarak yaşamlarını sürdürebilmelerine engel olmaktadır. Sağlık personellerinin; cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, kişilerin ülkedeki statüleri, anahtar grupların ihtiyaçları vb. hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması sağlık hizmetlerine erişimi güçleştirmektedir.

Seks işçileri, LGBTİ+’lar ve kilit mülteci gruplar toplumsal yargının en çok uygulandığı dezavantajlı gruplardandır ve toplumun varsaydığı ‘genel ahlak’ kurallarının dışında kalmaktadırlar. Toplumsal dışlanma ve ötekileştirme ile birlikte fiziksel, psikolojik, sanal, cinsel vb. şiddet türleri ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu durum sağlık hizmetlerine erişimlerinin kısıtlanmasına, temel cinsel sağlık ve üreme sağlığı bilgisine erişememesine neden olmakta ve kişileri risk altında bırakmaktadır.

Kırmızı Şemsiye Derneği tarafından 2020 yılında pandemi dönemini kapsayan, 107 seks işçisinin cevaplarının yer aldığı çevrimiçi araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların %53,3'ü psikolojik şiddete, %51,1'i sözlü şiddete, %37,7'si cinsel şiddete, %35,5'i toplumsal cinsiyete dayalı şiddete, %33,3'ü ekonomik şiddete, %26,6'sı fiziksel şiddete ve %13,3'ü dijital şiddete maruz kalmıştır.

HIV, AIDS ve diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar konusunda yanlış bilginin yayılma hızını göz önüne aldığımızda dezavantajlı grupların test öncesi ve sonrası danışmanlık alarak doğru bilgiye erişimleri bu durumun önüne

geçebilmek için oldukça önemlidir. Bu nedenle Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin sunmuş olduğu test öncesi ve sonrası danışmanlık, danışanlara verdikleri bilgilendirme broşürleri ve güvenli cinsellik materyalleri ile hizmetlerin kapsayıcı ve erişilebilir olması sağlanmaktadır.

Dünyada her gün en az bir milyon insanın bir cinsel yolla aktarılan enfeksiyon ile enfekte olduğu hesaplanmaktadır. Buna rağmen, kişilerin üçte ikisinde bulguya rastlanmaktadır.

CYAE'ler seks işçilerinin en büyük sağlık sorunlarından birini oluşturmaktadır. Seks işçileri, yaptıkları iş dolayısıyla güvenli olmayan cinsel davranışları daha çok tecrübe et-

mektedir. Bu durum, seks işçilerinin CYAE'ler karşısındaki kırılgenliğini artırmaktadır.

Seks işçilerinin CYAE'ler konusundaki bilgisi yeterli düzeyde değildir. CYAE'ler ile ilgili yanlış veya eksik bilgiler, güvenli olmayan cinsel davranışların ve dolayısıyla enfeksiyonların artmasına sebep olmaktadır.

Seks işçilerinin CYAE'ler konusunda doğru ve güvenilir bilgiye sahip olarak işlerini icra etmesi, hem kendilerinin hem de müşterilerinin cinsel sağlığının korunmasına vesile olacaktır. Dolayısıyla, halk sağlığı açısından seks işçilerinin bilgilendirilmesi son derece önemlidir.

Kırmızı Şemsiye Derneği tarafından 2020 yılında yayınlanan "Seks İşçilerinin Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı: Sorunlar ve İhtiyaçlar" raporunda 302 seks işçisinin cevaplarının yer aldığı saha araştırması sonuçlarına göre, katılımcıların %63,9'u HIV ve diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlara ilişkin herhangi bir sağlık kurumundan bilgilendirme almadığını ifade etmektedir. Bu durum, konuya ilişkin sağlık kurumlarında eksiklik olduğunu göstermektedir.

Seks işçilerinin çoklu partner sistemi ve çalışma hayatlarının kriminalize edilmesinden kaynaklı hijyenik olmayan, güvensiz ortamlarda çalışmalarını sürdürmelerinden dolayı seks işçileri risk olanağı yüksek dezavantajlı gruplar arasındadır. Geçimlerini sürdürebilmek için diğer vatandaşların çalışma düzenlerine göre farklı saat aralığında çalışmaktadırlar.

Sığınmacılar, mülteciler ve Türkçe bilmeyen kişiler dil sorunu nedeni ile sağlık hizmetlerine erişimde güçlükler çekmektedir. Bu sebeple doğru bilgiye, tanıya ve tedaviye erişim zorlaşmaktadır. Dil bariyerinin Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinde anadilde sağlık hakkına erişim ilkesi ile birlikte anadili Türkçe olmayan vatandaşların eşit olanaklarda temel cinsel sağlık ve üreme sağlığı bilgisini edinmeleri sağlanmaktadır. Çünkü dil bariyeri kişileri sağlık hakkından yoksun bırakabilmektedir. Türkiye’de ve dünyada mülteciler danışmanlık, korucuyu hizmetler, tanı ve tedavi olanaklarında geride kalmakta ve ciddi sorunlar yaşayabilmektedir.

LGBTİ+ bireyler cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinin toplumsal normların dışında görülmesinden dolayı çeşitli damgalamaya, dışlanmaya, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalabilmektedir.

LGBTİ+’ların, seks işçilerinin, mültecilerin ve diğer tüm dezavantajlı grupların hakları insan haklarıdır. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına erişimde ayrımcılığa maruz bırakılması insan haklarına aykırıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinde Danışmanlık ve Test Süreci

2021 verilerine göre dünyada yaklaşık 38 milyon insan HIV ile yaşamaktadır. Türkiye’de ise bu sayı Sağlık Bakanlığı 2021 verilerine göre 26.447’dir ancak HIV ile yaşayanların gerçek sayısı belirsizdir ve bu sayının, bildirilenden çok daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Bunun en önemli nedeni insanların HIV, AIDS, diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar, HIV testi, tanısı ve tedavisi hakkında bilgilerinin kısıtlı olmasıdır.

HIV testleri özel hastanelerde, devlet hastanelerinde, özel laboratuvarlarda ve anonim test merkezlerinde yapılmaktadır. Hastanelerde ve laboratuvarlarda sadece kan testi yapılırken, Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinde test öncesi ve sonrası danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Test öncesinde, HIV, AIDS ve diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar hakkında danışanlar bilgilendirilir.

Test tanısı alındıktan sonra, tekrar danışmanlık hizmeti sunulur. Aynı zamanda danışanlara HIV ve AIDS'e dair bilgilendirme broşürleri ve güvenli cinsellik ürünleri verilir.

Danışmanlık hizmetinin verilmesi, kişilerin HIV tanısını almadan önceki ve sonraki süreçler için önemli bir yerde durmaktadır. Cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar hakkında toplumun yeterli bilgi edinmemesi ve güncel bilgilerin yaygınlaştırılmamasından kaynaklı toplumda oluşan çeşitli ön yargılar vardır. Doğru bilginin yayılma hızının, yanlış bilginin yayılma hızından az olması sebebiyle önyargılar daha fazla artmaktadır. Doğru HIV bilgisine sahip olmak ve HIV'e dair toplumda doğru kabul edilen yanlışların kişiler üzerindeki etkisinin fazla olması, kişilerin test sürecinde bilinmezliğine ne-

den olmakta ve kişilerde panik ve gerginlik hali yaratmaktadır. GDTM'lerde test öncesi ve sonrası danışmanlık hizmeti alınabilmesi ve doğru bilgiye erişilebilmesi hayati önem taşımakla birlikte danışmanlık hizmeti alan danışanların, sağlık personeli tarafından almış olduğu doğru bilgi ile birlikte HIV'e dair ön yargıların kırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinde yapılan HIV testleri, ücretsiz ve anonim bir şekilde gerçekleştirilir. Tanı bilgileri, GDTM'lerde test sürecini yöneten sağlık personeli tarafından kod oluşturularak başlamaktadır ve ardından test sürecine geçilmektedir. Danışandan herhangi bir kimlik bilgisi, telefon numarası, e-posta gibi kişiye özgü bilgiler istenmemektedir. HIV testinde ilk aşamada p24, PCR, ELISA testleri kullanılmaktadır. Kişiler, HIV tanısını aldıktan sonra sağlık personeli tarafından test sonrası mahremiyeti gözetilerek görüşme gerçekleştirilir ve test sonucu sadece danışan ile paylaşılır. HIV tanısı pozitif olan danışanlara sürecin nasıl gerçekleştiğine dair danışmanlık hizmeti sunulur.

HIV tanısının ilk pozitif çıktığı durum 'yalancı HIV tanısı' olarak adlandırılır. Böyle bir durumda test sonucunun doğrulama testine gönderilmesi gerekmektedir. Ancak Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinde doğrulama testi yapılmaz. Sağlık personelinin bilgilendirmeleri ve yönlendirmeleri doğrultusunda özel hastane veya devlet hastanelerinin enfeksiyon kliniklerinde doğrulama testi yapılabilir. Doğrulama testine gönderilmesinin ar-

dından test sonucun pozitif çıkması durumunda doktor kontrolünde kişiye özgü bir tedavi süreci başlatılır.

HIV pozitif kişilerin, tedavi süreci sosyal güvence kapsamında ve ücretsizdir. Herhangi bir sosyal güvenceye sahip olmayan kişiler Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamında aylık belirlenen prim ücreti ödeyerek tedaviye erişebilir.

NELER YAPILABİLİR ?

- Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin politikalarını yayınlaması ve görünürlüğünün artırılması gerekmektedir.
- Seks işçilerinin yaşam saatlerinin diğer vatandaşlara göre farklı olmasından kaynaklı, Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin seks işçilerinin yaşam saatlerine uyumlu olmaması erişimi zorlaştırmaktadır. GDTM'lerin seks işçilerinin danışmanlık alabilmesi ve test yaptırabilmesi için haftalık ya da aylık periyotlarla belirlenen günlerde ziyaret edebileceği saatler belirlenerek danışmanlık ve test hizmetlerine erişimi güçlendirilmelidir.
- Sığınmacılar, mülteciler ve Türkçe bilmeyen kişiler için Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinde çeviri desteği sunularak kaliteli bir sağlık hizmeti alınması sağlanmalıdır.
- Engelliler için mekan tasarımlarının ve danışmanlık hizmetlerinin erişilebilir olması gerekmektedir.
- Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin hali hazırda var olan büyükşehirlerdeki sayısının artırılması ve bulunmayan şehirlerde yeni test merkezlerinin hizmet verilebilmesi gerekmektedir.
- Kimseyi geride bırakmadan, herkes için erişilebilir, kapsayıcı, kapsamlı test ve danışmanlık hizmetleri artırılmalı ve bilgilendirilmiş tedavi süreci herkes için eşit şekilde uygulanmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin Açılma Prosedürleri

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin açılma sürecinde Sağlık Bakanlığı, Belediye ve Sivil Toplum Kuruluşları önemli bir rol oynamaktadır.

Belediyelerin, sağlık ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanlarında çalışan birimleri ve test merkezlerinin ihtiyaçlarının tespiti, bölgedeki gerekliliği hakkında yapılan çalışmalar neticesinde belediyenin idari birimleri ile GDTM'nin açılmasına yönelik görüşmeler gerçekleştirilir. GDTM'lerin halk sağlığı konusundaki önemi hakkında bilgi aktarımı yapılır. Sağlık Bakanlığı - Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, belediyenin bünyesinde Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezinin açılması için görüşmeler gerçekleştirir. Görüşmenin ardından Sağlık Bakanlığı'na bağlı birimler belediyenin üst makamları ile GDTM'lerin açılmasında Sağlık Bakanlığı'nın, sivil toplum örgütlerinin ve Birleşmiş Milletler'in destekleri hakkında bilgilendirmeler gerçekleştirilir. Yapılan görüşmeler sonucunda açılma sürecine geçilmeden önce karşılıklı iş birliği protokolü imzalanarak çalışmalar gerçekleştirilmeye başlanır.

HIV ve AIDS Alanında İşbirliği Protokolü; Protokolün Tarafları, Protokolün Konusu, Kurumun Yükümlülükleri, Belediyenin Yükümlülükleri, Protokolün Süresi ve Yürürlük konularının içerdiği toplam 6 maddeden oluşmaktadır.

Protokol; Belediye ve Sağlık Bakanlığına bağlı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu arasında imzalanır. Protokol anonim test hizmetinin ve danışmanlık hizmetin sağlanması konusunu içerir. Protokolün süresi ise protokolün sona erdirileceğine ilişkin beyanda bulunmaması durumunda birer yıllık periyotlar halinde uzatılır.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMUNUN
YÜKÜMLÜLÜKLERİ

01

Protokol kapsamındaki işlerin koordinasyonun sağlanması

02

Riskli davranışta bulunan kişilere uygulanacak testlerin temin edilmesi

03

Anonim test sonucu pozitif tespit edilen kişilerin yönlendirileceği merkezlerin ve hekimlerinin belirlenmesi

04

Test, yönlendirme algoritmasının hazırlanması ve merkeze başvuran kişilere ait bilgilerin toplanması için veri tabanı hazırlanması

05

Danışmanlık ve Test Merkezlerinde çalışan personelin eğitimine destek verilmesi

06

Hastalığın bulaşının önlenmesine yönelik koruyucu malzeme sağlanması hususunda girişimlerde bulunulması

01

Danışmanlık ve Test Merkezlerinin açılması, hizmet verecek merkezlerin kurum ile birlikte tespit edilmesi

02

Test hizmeti sonrasında pozitif tespit edilen hastaların belirlenen algoritma kapsamında yönlendirilmesi

03

Test yaptıran kişilerin bilgilerinin mahremiyet esasları çerçevesinde kayıt altına alınması

04

Test yaptıran kişilerden ad-soyad, T.C kimlik numarası dışındaki standart bilgilerin belirlenen zamanlarda Ankara Halk Sağlığı Müd. gönderilmesi

05

Merkezlerde görev alacak personelin test öncesi ve sonrası danışmanlık eğitimi almalarının sağlanması

06

Hastalığın bulaşının önlenmesine yönelik koruyucu malzeme sağlanması durumunda, sağlanan koruyucu malzemenin dağıtılması ve afiş, broşür gibi eğitim materyallerinin hazırlanması

YÜKÜMLÜLÜKLERİ

BELEDİYESİNİN

Belediye, GDTM'de çalışacak olan sağlık personeli, sosyal çalışmacı, destek personellerinin istihdamını gerçekleştirir. Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi için ulaşılabilir mekan temin eder ve mekanın tasarımı için destek sağlar.

Merkez genel olarak; danışmanlığın verildiği oda, test odası ve personel odası olmak üzere en az 3 odadan oluşur. Mekanın danışanların bulunduğu alanlarda kendilerini güvende ve iyi hissedebileceği bir tasarımda olması oldukça önemsenir. Mobilyalar danışanların rahat edebilecekleri bir şekilde mekana göre dizayn edilir.

Sağlık Bakanlığı, açılma sürecinde ve devamında ücretsiz olarak personellerin eğitimi, test kitleri ve güvenli cinsellik ürünlerinin ulaştırılması ile ilgili destek mekanizması oluşturur. Personeller, danışmanlık ve test hizmeti vermeye başlamadan önce Sağlık Bakanlığı tarafından eğitime tabi tutulur. Bu eğitim; danışana yaklaşımın nasıl olması gerektiği, test öncesi ve sonrası verilen danışmanlığının önemi ve kapsamının ne olması gerektiği, test sonucunun pozitif olması durumunda danışanın yönlendirilme süreci hizmetlerinin nasıl olması gerektiği ve danışanın mahremiyeti hakkında kapsamlı bir eğitim verilir.

Belediye, GDTM'de çalışacak olan sağlık personeli, sosyal çalışmacı, destek personellerinin istihdamını gerçekleştirir. Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi için ulaşılabilir mekan temin eder ve mekanın tasarımı için destek sağlar.

Test kitlerini de yine ücretsiz bir şekilde talep doğrultusunda Sağlık Bakanlığı tarafından Gönüllü Danışmanlık ve Test merkezlerine teslim edilir.

Sivil Toplum Kuruluşları, GDTM'lerin açılma sürecinde merkezlerin önemine yönelik yapılan çalışmaların sunulması noktasında destek ve motivasyon olma noktasında büyük bir öneme sahiptir. Belediyenin birimleri arasında ve üst makamlarla yapılan görüşmelerde ihtiyaca yönelik verilerin sunulması ve GDTM'nin farkındalık yaratmak ve erken tanı için önemli bir merkez olması hakkında bilgilendirmeler gerçekleştirir.

ALTINCI BÖLÜM

Öneriler

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin Önerileri

- Test sonucu pozitif olan danışanlar için sağlık sistemi daha çok geliştirilmeli ve yönlendirilebilecek daha fazla kurum olmalıdır.
- GDTM'lere gelen mülteci danışanlar için tercüman desteği verebilecek çalışan olmalıdır.
- Gönüllü danışmanlık ve test merkezleri hakkında daha çok eğitimler verilmeli ve ortak bir GDTM standardı olmalıdır.
- Sadece sağlık çalışanlarına merkezin bulunduğu binada çalışan tüm görevliler eğitime tabi tutulmalıdır.
- Var olan ve açılacak tüm GDTM'ler de sadece HIV için değil diğer cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar için de test hizmeti sunulmalıdır.

Kaynakça:

Covid-19 Salgının Seks İşçileri Üzerindeki Etkileri Raporu, Ankara, 2020.
<https://kirmizisemsiye.org/wp-content/uploads/2021/08/Covid19-Salginin-Seks-Iscleri-Uzerindeki-Etkileri.pdf>

HIV ile Yaşayan Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks ve Artıların İnsan Hakları Raporu, Ankara, 2020.
<https://www.17mayis.org/images/publish/pdf/hiv-ile-yasayan-lgbti-larin-insan-haklari-raporu-15-02-2021.pdf>

Pozitif Dayanışma, Test Merkezleri.
<https://www.pozitifdayanisma.org/>

Pozitif-iz Derneği, Anonim ve Ücretsiz HIV Testi.
<https://www.pozitifiz.org/post/anonim-ve-uccretsiz-hiv-testi>

Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı, HIV ve AIDS İstatistik.
<https://hsgm.saglik.gov.tr/bulasici-hastaliklar/hiv-aids/hiv-aids-liste/hiv-aids-istatistik.html>

Seks İşçilerinin Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı: Sorunlar ve İhtiyaçlar Raporu, Ankara, 2020.
<http://kirmizisemsiye.org/wp-content/uploads/2021/08/Seks-Isclerinin-Cinsel-Saglik-ve-Ureme-Sagligi-Sorunlar-ve-Ihtiyaclar.pdf>

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve LGBTİ+ Kapsayıcılığı Rehberi, Ankara, 2020.
<https://drive.google.com/file/d/1kY0ifOY4HEAYXj5CdYQLEnIzjq0DmiGk/view>

Türkiye'de Seks İşçilerinin Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı, Ankara, 2014.
<http://kirmizisemsiye.org/wp-content/uploads/2021/07/Turkiyede-Seks-Isclerinin-Cinsel-Saglik-ve-Ureme-Sagligi-Ihtiyaclar-ve-Oneriler.pdf>

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezleri İletişim Bilgileri

ANKARA

Çankaya Belediyesi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Salı ve Perşembe 09.00-20.00

Çarşamba 09.00-17.00

Adres: Çankaya Belediyesi Ek Hizmet Binası. Şehit Gonenç Cad. Maltepe/
ANKARA (Yılmaz Güney Sahnesi yanı, tek katlı bloklar)

Telefon: 0312 230 51 10

(Randevu sistemi ile çalışmaktadır.)

İSTANBUL

Şişli Belediyesi Boysan Yakar

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta için her gün 17.00-20.00

Adres: Cumhuriyet Mahallesi Abide-i Hürriyet Caddesi Mezarlık Çıkmaızı
Sokak No:2 Feriköy Şişli/İstanbul

Telefon: 0212 234 48 31 / 0212 232 18 43

Beşiktaş Belediyesi Sağlıklı Yaşam Merkezi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta içi her gün 09.30-17.00

Adres: Cihannuma Mahallesi Bostancı Veli Sokak 5/A Beşiktaş/İstanbul
(Abbasağa Parkı Yanı)

Telefon: 0 212 258 24 16

(Randevu sistemi ile çalışmaktadır.)

İZMİR

Konak Belediyesi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta içi her gün 10:30-15:30

Adres: İkiçeşmelik Caddesi 676. Sokak No:5 Konak/İzmir

Telefon: 0 232 484 22 91

(Randevu sistemi ile çalışmaktadır.)

BURSA

Nilüfer Belediyesi

Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezi

Hafta içi her gün 08:00-18:00

Adres: Toplumsal Eşitlik Merkezi

İhsaniye Mahallesi Cumhuriyet Meydanı Nilüfer/Bursa

Telefon: 0 224 483 71 15 / 0 505 195 06 13

İLETİŞİM BİLGİLERİMİZ

Dernek avukatımızdan hukuki danışmanlık almak istiyorsanız, aşağıdaki numaradan kendisine ulaşabilirsiniz.

HUKUKİ DESTEK HATTI:

0534 010 95 98

Maruz kaldığınız ayrımcılık ve şiddet vakaları sonrasında, derneğimizde bu vakaların bilgilerini Alan Sorumlusu'na aşağıdaki telefon numarasından ulaşabilirsiniz.

ALAN SORUMLUSU HATTI:

0538 973 48 00

CİNSEL SAĞLIK VE ÜREME SAĞLIĞI HAKLARI DANIŞMA HATTI, BEDEN UYUM SÜRECİ AKRAN DANIŞMANLIĞI HATTI

0545 347 57 27

Bulduğunuz ilde size destek olabilecek sivil toplum kuruluşlarının listesi için lütfen Kırmızı Şemsiye ile irtibata geçin.

0312 419 29 91

Eğer mülteci trans kadın iseniz ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, uluslararası koruma alanına cinsiyet geçiş süreci ve cinsel sağlık üreme sağlığına ilişkin destek almak istiyorsanız Arapça, Farsça, İngilizce ve Türkçe olmak üzere 7/24 hizmet veren mülteci destek hattımızı arayabilirsiniz.

0 850 888 05 39

** GILEAD'ın koşulsuz destekleriyle hazırlanmıştır.*

 KirmiziSemsiyeD

 Kirmızı Şemsiye

 kirmizisemsiyedernegi